

O PRVOM IZDANJU KASTAVSKOG ZAKONA

O. Mandić

Dosada se smatralo, da je prvi izdao Kastavski zakon profesor kijeuskog sveučilišta M. Vladimirskij Budanov g. 1881 u svojem radu »Neizdannye zakony jugozapadnyh Slavjan«¹. Tako je mislio i Rački².

To mišljenje valja revidirati, zahvaljujući marljivosti jednog studenta³. U časopisu *Pravo-pravničko upravni list*, koji je izlazio u Zadru, i to g. 1873, dakle osam godina prije M. Vladimirskog Budanova, M. Laginja, kasnije istarski političar i borac za slavenstvo Istre, izdao je Kastavski zakon⁴. Taj je tekst priređen prema latiničkom prijepisu G. B. Tomičića, koji je također poslužio kao temelj za izdanje Račkoga. Stoga se ta dva teksta uglavnom podudaraju. Ali udara u oči, da Laginjina transkripcija sadrži još dva dodatka Kastavskom zakonu, kojih u izdanju Račkoga nema: jedan potječe iz g. 1661, a drugi 1779.

I.

Najvažniji od ta dva dodatka predstavlja na hrvatskom jeziku izložen sadržaj odluke od 19. prosinca 1661, koju je donijela vlada Unutrašnje Austrije u Grazu, kada je riješila spor između triju općina u Kastavskoj gospoštiji — Kastva, Veprinca i Mošćenica — s jedne strane i njihova feudalnoga gospodara, kolegija Isusovaca u Rijeci — s druge.

Već je 1635 Ferdinand II. izdao uredbu, kojom je odredio da rektoru isusovačkoga kolegija u Judenburgu (Štajerska) — tadašnjem feudalnom gospodaru Kastavske gospoštije — pripada vlasništvo nad osobama i stvarima na

¹ *Žurnal Ministerstva narodnago prosvješčeniya*, sv. CCXIII, 1881.

² *Statuta lingua croatica conscripta*, uredili F. Rački, V. Jagić i I. Crnčić, Zagreb 1890, str. LXXVIII (Dalje citiram Rački, Statuta...)

³ Boris Jurić, student prava, radeći u Drž. arhivu u Zadru na prikupljanju građe o razvitku pravnih nauka u Dalmaciji, ustanovio je, da se tekst Kastavskog zakona, kako ga je publicirao M. Laginja 1873, razlikuje od redakcije Račkoga iz 1890 po tome što sadrži dva dodatka, jedan iz 1662, a drugi iz 1779. On mi je skrenuo pažnju na tu činjenicu, te mu za to zahvaljujem.

⁴ *Kastavski ustav, Pravo-pravničko upravni list I*, Zadar 1873, sv. IV—X. Na sam tekst Zakona Laginja je nadovezao *Primjedbe na Kastavski ustav* (sv. X i XI).

njezinu području. Njome je Ferdinand izričito ukinuo zakone, koji su dotada ondje važili⁵.

Suprotno Kadlecovu mišljenju⁶, propisi uredbe od g. 1635 uglavnom se nisu primjenjivali na području Kastavske gospoštije, jer su naišli na ogorčen otpor stanovništva, naročito u općini Kastav. Već je G. Kobler istakao, da ta uredba nije ništa promijenila u odnosima između općinara Kastva, Veprinca i Moščenica na jednoj strani i tadašnjega njihova feudalnoga gospodara — isusovačkoga kolegija u Judenburgu (Štajerska) na drugoj. Približavalo se vrijeme, kada su isusovci iz Judenburga morali predati Kastavsku gospoštiju novom feudalnom gospodaru — isusovačkom kolegiju u Rijeci, pa stoga nisu imali nikakva interesa da zaoštravaju odnose sa Kastavcima, Veprinčanima i Mošćenčanima, i to u korist budućega gospodara⁷.

Kad su 1637 riječki isusovci preuzeli Kastavsku gospoštiju, oni su pokušali nametnuti svojim podložnicima uredbu iz g. 1635, ali su naišli na otpor. Kastavci su se pobunili 1638, a i kasnije su nastavili borbu, kako to pokazuju Dekreti posljednji (1647—1652) u Kastavskom zakonu. Tako se oni odupiru aktivnosti kastavskoga kapetana Diminića zato, što je on radio protiv propisa Kastavskog zakona, iako je ovaj bio formalno ukinut. Općinsko je vijeće tražilo, »da bi naša gospoda P. Ježoviti dali jednoga drugoga dobra kapetana, ki nas bude u naših zakoneh i običajeh držal«, »nemogući trpet ni prenašat stvari, ki je činil, i contra zakonu skaževal«⁸.

Činjenica je, da se riječki kolegij isusovaca nije naročito zalagao za to, da se provede u život odluka iz g. 1635. Da se taj otpor slomi, bilo bi potrebno upotrebiti oružanu silu, koju isusovci nisu imali i koju im je mogla staviti na raspolaganje samo državna vlast. Baš su u to doba Habsburgovci sudjelovali u Tridesetgodišnjem ratu, u kojemu su doživljavali poraze. A ti su porazi imali znatan odraz i na unutrašnje stanje u njihovim zemljama. Stoga državna vlast nije imala nikakva interesa da zaoštava odnose s podložnicima i da time komplicira ionako složenu unutrašnju situaciju⁹.

Od strane općinara u Kastavskoj gospoštiji bila je vladi 1647 podnesena pritužba, kojom su oni tražili uspostavu prijašnjeg stanja i ponovo priznanje zakona. God. 1661 vlada u Grazu presudila je u tom sporu spomenutom odlukom od 19. prosinca. U njoj je sankcionirala stanje, koje je tada *de facto* postojalo u odnosima između općina Kastavske gospoštije i kolegija isusovaca u Rijeci, i to na temelju zakonâ, koji su prije 1635 i formalno važili u tim općinama. Iako se oni u odluci izrijeком ne spominju, ipak se u toč. 17 navodi, da su općinari dužni feudalnom gospodaru plaćati naturalnu rentu u obliku desetine od svake vrste žita »prema običaju i dužnosti«. Da se u tom slučaju stvarno radi o uspostavi starih zakona na području gospoštije, pokazuje diploma Josipa I. od 26. veljače 1707, u kojoj se priznaju ti zakoni u okviru odluke od 19. XII. 1661.

⁵ G. Kobler, *Memorie per la storia della liburnica città di Fiume*, sv. I—III, Rijeka 1896, sv. I str. 271 i 272.

⁶ K. Kadlec, *Mošćenický statut*, Prag 1914, str. 13.

⁷ Opširnije o tome O. Mandić, *Osnove pravnog uređenja Veprinačke općine u XVIII stoljeću*, Rad JAZU 306, 1955.

⁸ Rački, *Statuta...*, str. 204.

⁹ Opširnije Mandić, n. d., str. 79.

To je bila pobjeda pripadnika Kastavske gospoštije, jer je tom odlukom vlada službeno potvrdila, da je njihov položaj povoljniji od onoga drugih feudalnih podložnika u habsburškim zemljama¹⁰ Stoga je ta odluka veoma važna zato, da se shvati suština feudalnih odnosa na području Kastavske gospoštije u sklopu drugih odnosa takve vrste u Habsburškoj monarhiji toga vremena.

Na hrvatskom jeziku prepričani sadržaj odluke od 19. XII. 1661 nalazi se također među dodacima Mošćeničkom zakonu¹¹ te je kao sastavni dio toga zakona štampan kako u Žicovu¹², tako i u Kadlecovu izdanju¹³.

Ta, na sličan način prepričana odluka uvrštena je u prijepisu M. Sabljara¹⁴, koji je služio kao podloga za izdanje Kastavskog zakona, što ga je pripremio Rački¹⁵. Ipak, navodeći dodatke Kastavskom zakonu, Rački ne spominje odluku iz 1661. Vjerojatno ga je skrenula na krivi put činjenica, da se fol. 14 spomenutog prijepisa, na kojemu se nalazi dodatak o teritoriju Rječine i Lopače, završava opaskom: »Više nema, jer je pisatelj tu prestao prepisivati. Previdio ili kolacionirao jesam u Rieki dana 1ga Septembra 1845. — Mih. Sabljar, Major u miru.«

Na temelju te opaske Rački je vjerojatno mislio, da je tekst zakona i njegovih dodataka time iscrpljen, pa je odustao, od toga, da dade štampati odluku iz 1661, iako ju je već imao prepisanu za štampu¹⁶.

Međutim, na idućem listu Sabljarova prijepisa nalazi se opaska: »Ovo je prepisano iz one iste knjige zakon Grada Castva od Letta 1400«. I na nju se nadovezuje prepričani tekst odluke iz 1661. Ova Sabljarova opaska morala je nužno navesti na misao, da je ta odluka također dio Zakona, ukoliko ona sadrži odredbe, koje mijenjaju zastarjele propise.

To nije izmaklo Laginji, a ni Kobleru poslije njega. Došavši na kraj podatka o Rječini i Lopači, Laginja opaža: »Napred ne ide, jer je Giambattista Tomičić tu prestao. Sljedeće što priobćujem, valjda je druga ruka nastavila«, da zatim naglasi: »Sljedeće je prepisano iz one iste knjige: Zakon grada Kastva od leta 1400«, i da nadoveže odluku iz 1661¹⁷.

Kobler obraća naročitu pažnju sukobima u vezi s primjenom uredbe Ferdinanda II. iz 1635¹⁸ i navodi odluku iz 1661 kao novi elemenat u odnosima između pripadnika Kastavske gospoštije i njihova feudalnog gospodara. Šta-

¹⁰ Kao gore.

¹¹ Fol. 21—26, Državni arhiv, Rijeka.

¹² IX. program C. kr. drž. gimnazije u Pazinu za šk. god. 1911—12.

¹³ K. Kadlec, n. d., str. 46—49.

¹⁴ Arhiv JAZU, Hist. institut, sign. II b 137.

¹⁵ Rački, Statuta . . . , str. LXXIV.

¹⁶ U Arhivu JAZU pod signaturom II b. 137 nalazi se uz Sabljarov prijepis također jedan drugi prijepis, očito izrađen prema onome po naređenju Račkoga. Na tom drugom prijepisu nalaze se ispravci teksta i bilješke pod crtom, učinjeni rukom Račkoga. Usporedivši taj prijepis s izdanjem Kastavskog zakona (Rački, Statuta . . . , str. 181—207), vidi se, da je on bio predložak, prema kojemu se štampao tekst zakona. Ali se u tom predlošku također nalaze prepisani dodaci iz 1661 i 1779, o kojima je riječ, samo što je prvu stranu tih dodataka netko precrtao olovkom. Prema tome, Rački je bio upoznat s tim dodacima, ali ih nije uvrstio u tekst zakona, ostavivši ga nepotpunim.

¹⁷ N. d. IX, str. 214.

¹⁸ N. d. I, str. 270—276.

više, on ističe, da se Josip I. u svojoj diplomi od 26. II. 1707 izričito poziva na tu odluku kao na okvir, u kojem on potvrđuje Kastavski zakon¹⁹.

Prema tome, odluka od 19. XII. 1661 predstavlja veoma važan pravni akt. U prvom redu zato, što ona — izuzevši neke promjene — potvrđuje Kastavski zakon. A zatim, ta odluka predstavlja akt austrijske državne vlasti, kojom se u XVII. st. izričito priznaje izuzetan položaj seljaka u Kastavskoj gospoštiji, ako se ga uspoređi s položajem seljaka u drugim austrijskim zemljama. Usto je to pobjeda eksploatiranog stanovništva Kastavske gospoštije, koje je iskoristilo tešku unutrašnju situaciju u Habsburškom carstvu krajem prve polovice XVII. st., pruživši otpor pokušaju feudalnoga gospodara da eksploataciju poveća. Kao što se vidi iz teksta odluke, općine zadržavaju pravo, da mogu donositi odluke protivne interesima feudalnoga gospodara. A to znači, da izvan obaveza, koje im nameću njihovi zakoni i ova odluka, nastupaju prema njemu kao ravnopravna, a ne kao podložna i zavisna strana.

II.

Tekst odluke od 19. XII. 1661 i dodatka iz 1779 u prijepisu M. Sabljara glasi ovako:²⁰

JESUS MARIA.

V defferencie meu oczem Franciskom Antonellom od Cumpane Isusove, Recturum od Collegia od Reki, kako possessurom od gosposchini od Castua N. suci, svetnici i Comunom od grada Kastua, i tolikaise comunom od Moscheniz²¹, za neki meu gnima pred nekolikemi Letti differencianemi, i od gnih Cessarove Svetlosti na Presvetli Regiment na sugieni decizion ili odluku remecheni²², kako ot ocza Rectura specificaneh²³ dvadasset punat²⁴ — cini Presvetli Regiment ovu odluku ili decision, buduchi po prvo razumel pravize od jedne i drughe parti, toliko u presentaneh²⁵ pismeh, koliko na bessedi.

Pervo: Buduchi se Collej Reski comodal²⁶ s Presvetlu Provinciu Cransku za svaku letgnu plachiu od Stivri²⁷ ordinarie, kako tolikaiše za sve estraordinarie novice i za Daciu od vina, za petsto Rajnisi od Gosposchine Castauske, i da ti od Castua, kako i oni od Moscheniz i od Veprinza jure po prvo suse dichiarali²⁸, da ti od Castua imagiu platit sako leto 200 Rajnisi; oni od Moscheniz 125 Rajnisi, a oni od Veprinca drugheh 125 Rajnisi, i da Collej priloxi onih 50 Rajnisi, keh do seh dob gie teral za stivre od Castglian, s kemi se napunuje summa od 500 Rajnisi. Vechie Collej od sada napervo puschia i dariva Castglianom onih f. 40, keh su pla-

¹⁹ Kao gore, str. 267.

²⁰ Donosim prema prijepisu M. Sabljara zato, što je ovaj točno prepisao tekst G. B. Tomičića, dok je M. Laginja transkribirao ga ortografijom, kojom su se tada služili.

²¹ Na ovom mjestu nije spomenuta općina Veprinac. Kako se vidi iz teksta, ta se odluka odnosi i na njezine pripadnike. Stoga je očito, da se radi o lapsusu.

²² Prema talij. *rimettere* — predati.

²³ Prema talij. *specificare* — pojedinačno navesti.

²⁴ Prema talij. *il punto* — točka.

²⁵ Prema talij. *presentare* — predočiti.

²⁶ Prema talij. *accomodarsi* — nagoditi se.

²⁷ Prema njem. riječi *die Steuer* — porez i talij. riječi *ordinario* — običan.

²⁸ Prema talij. *dichiarare* — izjaviti.

chiali Castgliani suako Letto, tako sve parti²⁹ hotte obderxavat od sada napervo ovu pogodbu i takovo razdegliengie prez suakega mankamenta³⁰, i errora³¹.

Drugo: Otaz Rectur od Reke, komu Collegiu je incorporana Gosposchina od Castua, kako fundazion i Vlaschina, ima bit sponan i castan od Castglian i Moschenizan³² za Superiora i gospodina u duxnoste.

Treto: Očiti Svet ostagie u oneh 36 Gliudeh od vechiega i magnega Sveta; ma zduxnostju cinit znat po pervo Gosposchine, ça gjest Capitanu, takovo spravilischie, komu Capitan vasdar more pristupit. Vinur³³ kada bi imelo bit kakovo odluçenie suprotiva Gosposchine, ileti svojmu Capitanu, ono hochie moch bit uçigneno prez Capitana, ili gnega persone, samo po dueh suczeh i deszet staregieh, i one teskochie ke bi bile suprotiva Capitanu, imagiu naipervo bit naparvo (!) dane Ozu Recturu kako Glavaru za proviene³⁴ illi remedij³⁵ pervo nego se napervo dagju daglioj Instanze illi sudu.

Ceterto: Grad od Castua hochie imet, kako i pervo, pervu Instanciu, illi sud, kad dua sucza, od keh giedan je zibran od Gosposchini, a drughi od Grada, hotte imet sud mirni i nesuprotivni u differenciah civileh, i kriminalah magneh, i kastigah³⁶, ili penah³⁷ do f. 50 popunoma: ka takovomu Sudu more Capitan, kada bude hotell, prit xivotom prez gnega parera³⁸, ili baloti³⁹, i plachie. Vinur ta dva sucza nisu duxni zvat ga ili cekatga (!) ka takovomu Sudu. Od te Perve Instanze gre appellazion Gosposchine, ça gjest Capitanu onde prebivagiuchemu, komu po obiçaju hotte pristupit desset Staregijeh od Citadinanze⁴⁰. U takovom od appellazona sudu hoche imet Capitan u giednakem balotangu illi balotah odsugienu balotu, ili Vot⁴¹. Od onoga Suda gre appellazion Capitanu Kranskemu, a od onde, Presvetlomu Regimentu od Austrie Dolegne. Kriminali vechi svi, i svaki, pristogie Capitanu, dvem suczem i dessetim Staregiem; imagiu va teskeh stvarah kako se spotrebi giednoga Doctura k sebe zazvat.

Oni od Moscheniz ostagiu va gnih obiçajnim Sudu, od koga gre appellazion samo Gosposchine illiti Capitanu.

Peto: Svet, i za sudit defferentie (!) i za ucinit pravizu ima bit va vreme, i urah deputaneh pred poldnevon prez pitanja dari, i da strane, ili parti ne budu agravane u tansah⁴², ili plachie, i praviza na kratko uçignena.

Sesto: U mankangu Plovana, Castigliami hotte proponit dveh dostojneh Sogiet⁴³, i Gosposchina, po suogjoj voglie hoche zibrat giednoga od oneh, i presentatga Ordinariju za potvergiengie.

Sedmo: Svi Canuni⁴⁴ mali, i velli, i suaka sorta⁴⁵ municiona hote se ohranit u giednem Turnu od Grada pod dvemi kgliuçi, od keh giedan hoche derxat Gosposchina, a drugi Grad, i ono ça bi bilo giedno vreme semo raznesseno ima bit namescheno, ono ça se nahodi postavglieno u dobar ordin⁴⁶, i provieno za potrebno od giedne, i druge parti

²⁹ Prema talij. *la parte* — strana, stranka.

³⁰ Prema talij. *manicare* — nedostajati.

³¹ Prema talij. *l'errore* — pogreška.

³² Vidi bilj. 21.

³³ U dijalektu — ali, nego.

³⁴ Prema talij. *provvedere* — poduzeti mjere.

³⁵ Prema talij. *il remedio* — lijek.

³⁶ Prema talij. *il castigo* — kazna.

³⁷ Prema talij. *la pena* — kazna.

³⁸ Prema talij. *il parere* — mišljenje.

³⁹ Prema talij. *ballottare* — birati kuglicama.

⁴⁰ Prema talij. *la cittadinanza* — građanstvo, stanovništvo.

⁴¹ Prema talij. *il voto* — glas.

⁴² U dijalektu — takse.

⁴³ Prema talij. *il soggetto* — subjekt, osoba.

⁴⁴ Prema talij. *il cannone* — top.

⁴⁵ Prema talij. *la sorta* — vrsta.

⁴⁶ Prema talij. *l'ordine* — red.

Osmo Od sada napervo se neimej činiti niedna naloga od pinez ni od Gospo- schini, ni od Grada, nego ũ potrebschinah potrebnih znangiem, i z vogliu od giedne i druge strani u oćitem zakupgliengiu Svetũ.

Deveto: Oneh sto marak, ke svako Letto se plachigiu Gosposchine za Comun- schine, i druge potrebi po starem obiçaju imagiu bit razdegliene po imengiu i blagu od Puka od Suetnici, due (!) Sudaz od Puka Comunskoga, i od gnih obraneh Biraz po razdegliengiu terane illi po rovassu, illiti zrezane po drugeh obiçajeh. I od onega, ça bude vançzalo⁴⁷ od plachie duxne Gosposchine, i Biraz, imej bit zdan raçun suzem na presenciu Capitanovu, i ono ostagie gradu za gnegha fabriche⁴⁸ i druge potrebschine.

Desseto: Oni ki bi bili uzeni ili zaderscani od Capitana, nemogu bit zneti, ili oslobogieni od sudacz, illiti od Castglian po sile, nego su duxni dat napervo uzrok ozu Recturu kako Superioru, ki imej ucinit pravizu meju osmemi dnevi, passavsi takovi termen, Castgliani hotte format⁴⁹ proces, i po onem ossudit, ili oslobodit.

Giedanaesto: Comunschine, illi ono ça kgnim pristogi, ça giest sue ono ça ni zaperto zdrevgiem illiti zgromaczun⁵⁰, kade Castgliani su imeli gnih passischia, sdigovangie i secz derv, i senno u ime sto marak po f. 8 saka, zaradi da za takovo razdegliengie, i njih prodangie gie vrtela⁵¹ defferencia; imel od sada napervo bit po ovi naçin obsluxevano, i derxano:

Pervo od sada napervo niedna stran prez druge, ça giest ni Otac Rectur, ili gnega Capitan prez sudacz, ni takaise dua sucza prez znangia oca Rectura, illi gnega Capitana nemosite razdelit, ni prodat niedne Comunitadi, nego po ovim naçinu, da niednoj strane nemosi bit prepovedano degliengie illiti prodagia po svogiem oznanengiu.

Drugo da neimej bit dano, ni prodano gostom, ki ne bi imeli blaga u ovim Cunfinu⁵².

Treto degliengi i assignangie⁵³ od oneh ima bit po obiçaju od dueh sudacz previeno.

Çeterto: Cena od prodaneh Comunschin, illi Comunali imagiu bit prodane i podegliene Comunschin, kupac, illi on komu budu dane, i podegliene Gosposchine, rasposnangie, hochi bit duxan dat toliko soldini, koliko Libar gie dal za kupit takovu Comunschinu.

Peto: Degliengie, illi prodagia od Comunschin se ima razumet po sueh oneh mesteh, kade pervo Castgliani su do sada davali, i prodavali, razvi ũ Bergude, kade gnim zvan teghi i grunti keh onde possede, i uxivagiu, po napred nignim veche dopuscheno daglie posech, ni svogiat ũ kriposte pogodbi megiu Castgliani, i Gradom Reku, uçingnene od Capitana, i Vicedoma od Cragna na 15 decembra 1554, i po- tvergiena od Ferdinanda Pervoga pod penu kako u gnoj.

Dvanajsto: Intrada⁵⁴ i Dohodki Crequeni, i od Grada imagiu bit postavglieni u giednu dobru kasselu⁵⁵ pod trimi kgliuczi: jedan hochie imet Capitan, a dva druga Grad po starem obiçaju.

Trinajsto: Kgliuczi od vrat Graskeh imagiu bit svaki veçer zanesseni Capitanu, i od onde zdigneni od satnika.

Çeternajsto: Sir ki davaju Pastiri gosti od sada napervo hochie bit Gosposchini.

Petnajsto: Toliko ũ velli, koliko u mali Svet, imagiuse priet vazdar gliudi po- steni, i dobri, i ki su oćito osramocheni, i proglesseni, nimagiu imet mesta.

Sesnajsto: Castgliani od sada napervo nimagiu oblasti vikapat ruxe vanka od do sada nassagienih vinograd na skodu od desetini za na mesto gnih uliki sadit, vinur va kusseh od Comunali podenglieneh, ki bi razfadiga⁵⁶ nechie gnim bit ukracheno.

⁴⁷ Prema talij. *avanzare* — preostati.

⁴⁸ Prema talij. *la fabbrica* — zgrada.

⁴⁹ Prema talj. *formare* — stvoriti, sastaviti.

⁵⁰ U dijalektu — oveći kamen.

⁵¹ Prema talij. *vertere* — sastojati se, postojati.

⁵² Prema talij. *il confino* — granica.

⁵³ Prema talij. *assignare* — dodijeliti.

⁵⁴ Prema talij. *l'entrata* — ulaz, primitak.

⁵⁵ Prema talij. *la casella* — pretinac, kutija.

⁵⁶ Prema talij. *faticare* — mučiti se.

Sedamnaesto: Castigliani duxni su plachiat Gosposchine desetinu od pšenice, erxhi, ajdi, i od suake sorti drugoga xita po običzaju, i duxnoste.

Osamnaesto: Castgliani hotte moch va gnih vlastoviteh Tegheh duperat mrexe za zagieč⁵⁷, ma u ostanku Cunfina samo gie gnim dopuscheno s pusku, a ordinarij Lov ukrachen.

Devetnaesto: Castgliani po običzaju hotte nossit Listi, i skupa kadagodar ku drughu lahku stuar (stem da nima bit ucignen ordinarij običzaj, ni da nima spodobnost, kako da bi vechie za nosgnu od robbi, nego od lista) do Reki, Veprinca, Clanu i Grobnik su duxni.

Dvajseto; i najsadgne: U mankangiu Cancillera od sada napervo Gosposchina u takovem mancangiu Castglianom, za gnih, i suega puka zibrangie, hochie trih proponit⁵⁸, i ako tim Ca tglianom niedan od oneh trih nebi ugodan, tako imagiu oni proponit drugheh trih Oczu Recturu, za zibrat, i imenovat Giednoga.

Tolikaise oni od Moscheniz⁵⁹ va sveh punteh, ki tolikaise bi gnih tokali⁶⁰ imaju bit iznagneni.

Grazu (!) na 19. decembra 1661.

Dan 15 Luglia 1779. U Castellu Grobniku.

Comparu je Martin Kukuljan od let okolo osamdeset Martin Trahlich od let okolo sedamdeset, koji obba dua buduchi danas u dusnoste njihove Conscienze⁶¹ na Lice zemlie skazati mesto, kade se zove Volski Brod, ij Boškieni gas na presenziu⁶² patera N. N. Piora, ij drugoga Patera Sotto Piora Millera Augustiniani Poglavari od Sztudene, Preč(asnoga) ij Pres(vijetloga) gosp(odina) Jurisdicenta Canonika Tomasa de Peri, Pres(vijetloga) Gosp(odina) kapitana Franciska Franiula, i Postovani Gosp(ode) Sudacz Gio(vanni) Batt(ist)a Tomicich, ij Andrea Pobar su svi prišli riferit skazanije od istoga Mesta, ij uscinili su Prisegu da ono Mesto, kadeije kris na stene zaklesan Szlovom Z je Volski Brod ij mesto skazano od Studenacz se zove Vukovo kade ni krisa, ij kade isto mesto, buduch zaperto od visokoga Brega puli Vode nemorese (!) imenovat Volski Brod, zacs ni prilike, ij nigdar ni bil tamo, zacs va svoj Recsine nisu leg⁶³ tri Brodi, jedan naipervo jimenovani, kadesu (!) mesto pokazali pred Boskum, a drugi puli Kukuljani, a treti pul Zacharij, koj z'gora recseni Martin Kukulian, ij Martin Trahlich na Instanziu od z'gora stran obeh su prišli na danasgni dan ovo povideti kako oni sami znaju, ij kako su bili od svojih stariih csuli povedat, tako sami posvedocsuju sprisegom pred nami podpissanimi.

($\begin{matrix} T \\ C \\ GB \end{matrix}$)

Antonius Cruce Rentmeister m. p.
Josephus Zierer f. Cancell. m. p.

(Descripta ex Prot. pag. 16 et comparata est praesens Copia per me Josephum Zierer f. Cancell).

⁵⁷ U dijalektu zec.

⁵⁸ Prema talij. riječi *proporre* — predložiti.

⁵⁹ Vidi bilj. 21.

⁶⁰ Prema talij. *toccare* — ticati, ticati se.

⁶¹ Prema talij. *la coscienza* — savjest.

⁶² Prema talij. *la presenza* — prisutnost.

⁶³ U dijalektu — nego.

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

GODINA IX.

1956.

BROJ 1—4

NAKLADA »ŠKOLSKA KNJIGA« / ZAGREB

Redakcioni odbor:

OLEG MANDIĆ
JAKŠA RAVLIĆ
BERNARD STULLI
JAROSLAV ŠIDAK

Glavni i odgovorni urednik:

JAROSLAV ŠIDAK

IZDAJE
POVIJESNO DRUŠTVO HRVATSKE
ZAGREB